

**ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΠΟΥ
ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΕ ΣΤΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΑ
ΛΥΚΑΒΗΤΟΥ ΣΤΙΣ 28 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2012**

Αρ. Φακ: ΕΜΠ 2.12
Λευκωσία, 22 Ιανουαρίου 2013

I. Διενέργεια επίσκεψης

1. Σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5 του Ν. 2(III)/2009, με τον οποίο η Κύπρος κύρωσε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης, ο Επίτροπος Διοικήσεως έχει την αρμοδιότητα να διενεργεί ελεύθερα και σε τακτά χρονικά διαστήματα επισκέψεις σε χώρους όπου άτομα στερούνται ή πιθανόν να στερούνται της ελευθερίας τους.
2. Η διενέργεια της επίσκεψης στα Αστυνομικά Κρατητήρια Λυκαβητού αποφασίστηκε λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις παρατηρήσεις μελών της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που εκφράστηκαν δημόσια μετά από επίσκεψη τους στον εν λόγω χώρο καθώς και τη σχετική επιστολή της Βουλευτού κ. Στέλλας Κυριακίδου, ημερομηνίας 10 Δεκεμβρίου 2012.
3. Στο πλαίσιο αυτό, διενεργήθηκε επίσκεψη Λειτουργού του Γραφείου μου στα Αστυνομικά Λυκαβητού στις 28 Δεκεμβρίου 2012. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η Λειτουργός του Γραφείου μου επιθεώρησε τους χώρους του κρατητηρίου και τους φακέλους των κρατουμένων και συνομίλησε με τον Βοηθό Υπεύθυνο του χώρου κράτησης κ. Τρύφωνα Γεωργίου.

II. Συνεργασία με τον Υπεύθυνο και το προσωπικό του χώρου κράτησης

4. Κατά την επίσκεψη παρατηρήθηκε πνεύμα συνεργασίας τόσο από τον Βοηθό Υπεύθυνο του χώρου κράτησης κ. Γεωργίου όσο και από τα μέλη του προσωπικού που εργάζονταν τη συγκεκριμένη ημέρα στον χώρο. Συγκεκριμένα, επιτράπηκε στη Λειτουργό η πρόσβαση σε όλους τους χώρους των κρατητηρίων και σε όλα τα έγγραφα που τηρούνται εντός του χώρου (φάκελοι κρατουμένων, ημερολόγιο σταθμού κλπ), σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 5 του Ν. 2(III)/2009.

5. Περαιτέρω, σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε ο Υπεύθυνος του Σταθμού με την αρμόδια Λειτουργό του Γραφείου μου εξέφρασε την διάθεση του για συνεργασία με το Γραφείο μου και για προσεχτική μελέτη των παρατηρήσεων και εισηγήσεων που θα υποβληθούν.

6. Ως εκ τούτου, εκφράζω την ικανοποίησή μου για τη στενή συνεργασία που επιτεύχθηκε και προσβλέπω στη συνέχιση της.

III. Υλικές συνθήκες κράτησης

7. Στις 28 Δεκεμβρίου 2012, ημέρα διενέργειας της επίσκεψης της Ανεξάρτητης Αρχής Πρόληψης των Βασανιστηρίων, στο χώρο του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβητού κρατούνταν 3 άτομα για σκοπούς ποινικής διερεύνησης. Η επίσημη συνολική χωρητικότητα των κρατητηρίων είναι 4 άτομα.

8. Όπως διαπιστώθηκε από την επιθεώρηση των Βιβλίων και εγγράφων που τηρούνται εντός του Σταθμού, η κράτηση ποινικών κρατουμένων με πρόσωπα υπό απέλαση για αρκετές ημέρες, που φτάνουν ή ξεπερνούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, τον ένα μήνα είναι συνήθης. Ωστόσο, όπως έχω τονίσει σε προηγούμενες παρεμβάσεις μου, σύμφωνα με τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων, πρόσωπα τα οποία κρατούνται βάσει απόφασης διοικητικού οργάνου αποκλειστικά για σκοπούς απέλασης θα πρέπει να κρατούνται σε ξεχωριστό χώρο, που να μην επιτρέπει καμία επαφή με πρόσωπα που κρατούνται για σκοπούς διερεύνησης ποινικών αδικημάτων. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων έχει επανειλημμένα τονίσει ότι τα πρόσωπα που κρατούνται κατά τη διαδικασία απέλασης δεν θα πρέπει να κρατούνται στον ίδιο χώρο με πρόσωπα που εμπλέκονται σε ποινικά αδικήματα¹.

¹ CPT Standards, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 English , p. 53-55

9. Οι πιο πάνω διεθνείς αρχές έχουν ήδη περιληφθεί στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 2008/115², που ενσωματώθηκε στον Περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο³, ορίζοντας ότι οι υπό κράτηση υπήκοοι τρίτων χωρών κρατούνται χωριστά από τους υπόλοιπους κρατούμενους.

10. Βάσει των πιο πάνω, η κράτηση των υπό απέλαση προσώπων με ποινικούς κρατούμενους είναι αντίθετη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και ως εκ τούτου, θα πρέπει να τερματιστεί άμεσα. Σε αντίθετη περίπτωση, η Κύπρος κινδυνεύει να εκτεθεί διεθνώς λόγω της εφαρμογής πρακτικών που αντιτίθενται στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

11. Ο κατ' εξοχήν χώρος κράτησης αποτελείται από τέσσερα ατομικά κελιά. Στο χώρο υπάρχει επίσης μία τουαλέτα, ένας νιπτήρας και ένα ντουζ. Εντός των κελιών υπήρχε κρεβάτι με σεντόνια και κουβέρτα, τραπέζι και παγκάκι. Οι χώροι υγιεινής ήταν σε ικανοποιητική κατάσταση, παρότι δεν παρατηρήθηκε να υπάρχει διαθέσιμο χαρτί υγείας ή σαπούνι και σαμπουάν.

12. Όπως έχω αναφέρει και σε προηγούμενες παρεμβάσεις μου, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα που πρέπει να τηρούν οι χώροι κράτησης⁴, στους κρατούμενους θα πρέπει να παραχωρούνται χώροι υγιεινής σε αξιοπρεπείς συνθήκες καθώς και μέσα για τον σωματικό καθαρισμό τους, όπως χαρτί υγείας, σαπούνι και σαμπουάν. Ως εκ τούτου, τα μέσα για την σωματική υγιεινή των κρατουμένων θα πρέπει να είναι διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή εντός του χώρου κράτησης, χωρίς να χρειάζεται σχετικό αίτημα από τους κρατούμενους.

13. Όσον αφορά την διατροφή των κρατουμένων, διαπιστώθηκε ότι οι κρατούμενοι λαμβάνουν τρία γεύματα ημερησίως, εκ των οποίων το ένα είναι

² Άρθρο 16 Οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών

³ Άρθρο 18ΠΖ Περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμος

⁴ CPT Standards, CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010 English

ζεστό. Εντός του χώρου, δεν υπάρχουν συσκευές για την ετοιμασία ζεστών ροφημάτων, αλλά όπως ενημερώθηκα από τον Βοηθό Υπεύθυνο αυτά ετοιμάζονται από την καθαρίστρια του χώρου όταν ζητείται από τους κρατούμενους. Παρόλα αυτά, έχω την άποψη ότι στον χώρο θα πρέπει να εγκατασταθεί η απαραίτητη συσκευή για ετοιμασία ζεστών ροφημάτων από κρατούμενους, σε περίπτωση που συνεχιστεί η κράτηση προσώπων υπό απέλαση για μεγάλα διαστήματα (πέραν της μιας εβδομάδας).

14. Κατά την επιθεώρηση των χώρων των κρατητηρίων, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ξεχωριστός χώρος για τη διενέργεια επισκέψεων από τους κρατούμενους, ο οποίος όμως δεν έχει διαμορφωθεί με τρόπο που να εξασφαλίζει αξιοπρεπείς συνθήκες τόσο για τους κρατούμενους όσο και για τους επισκέπτες τους.

15. Περαιτέρω, διαπιστώθηκε ότι ο χώρος των κρατητηρίων δεν διαθέτει εξωτερικό χώρο άσκησης, με αποτέλεσμα οι κρατούμενοι να παραμένουν καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησης τους κλεισμένοι στην πτέρυγα των κρατητηρίων χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο, το φυσικό φως και τον καθαρό αέρα. Ο Υπεύθυνος του χώρου, προκειμένου να διαχειριστεί κατά το δυνατόν καλύτερα την συγκεκριμένη έλλειψη, επιτρέπει στους κρατούμενους να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός της πτέρυγας κράτησης, χωρίς να κλειδώνονται στο κελί τους, παρά μόνο την ώρα κατάκλισης.

16. Η έλλειψη εξωτερικού χώρου άσκησης καθιστά τον χώρο των κρατητηρίων ακατάλληλο για κράτηση ατόμων, όπως έχει επισημάνει επανειλημμένως η αρμόδια Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων⁵. Και τούτο επειδή, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα για τα δικαιώματα των ατόμων που τελούν υπό κράτηση, κάθε κρατούμενος έχει το δικαίωμα για τουλάχιστον μια ώρα άσκηση σε εξωτερικό χώρο καθημερινά. Η έλλειψη ενός τέτοιου χώρου καθιστά ανέφικτη την άσκηση του δικαιώματος αυτού, που είναι καθοριστική για τη διατήρηση της καλής υγείας των κρατουμένων.

⁵ CPT Report on the visit to Cyprus from 12 to 19 May 2008, CPT (2008) 70

17. Βάσει των ως άνω παρατηρήσεων, έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο χώρος των κρατητηρίων του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβητού δεν είναι συμβατός με τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των κρατουμένων και τα διεθνή πρότυπα που πρέπει να πληροί κάθε χώρος όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους, ιδιαίτερα πρόσωπα που κρατούνται για μεγαλύτερα διαστήματα για σκοπούς απέλασης. Και τούτο επειδή οι συνθήκες υπό τις οποίες κρατούνται άτομα στο συγκεκριμένο χώρο οδηγούν, σε αρκετές περιπτώσεις, σε εξευτελιστική μεταχείριση των κρατουμένων και παραβίαση βασικών τους δικαιωμάτων.

18. Με λύπη μου διαπιστώνω ότι οι ελλείψεις που παρατηρούνται στο χώρο αυτό είναι τόσο σοβαρές που μια πιθανή εισήγηση για ανακαίνιση του χώρου δεν θα πρόσφερε επαρκή λύση στο πρόβλημα.

19. ***Ως εκ τούτου, αποτελεί βασική εισήγηση μου όπως τερματιστεί άμεσα η κράτηση προσώπων πέραν του 24ώρου εντός των Κρατητηρίων του Σταθμού Λυκαβητού καθώς η, τυχόν, συνέχιση της λειτουργίας τους όπως εφαρμόζεται μέχρι σήμερα ενέχει τον κίνδυνο η Κυπριακή Δημοκρατία να εκτεθεί διεθνώς.*** Και τούτο επειδή οι συνθήκες κράτησης δεν μπορούν να κριθούν ως συμβατές με την σχετική νομοθεσία και τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων και μπορούν να οδηγήσουν σε εξευτελιστική μεταχείριση τους και παραβίαση βασικών δικαιωμάτων.

20. Κατά την άποψη μου, ο χώρος των Κρατητηρίων του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβητού μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί εξυπηρετώντας αποκλειστικά και μόνο τις ανάγκες που προκύπτουν για κράτηση οποιουδήποτε προσώπου για διάστημα *που δεν υπερβαίνει τις 24 ώρες.*

III. Μεταχείριση κρατουμένων

21. Ενόψει της ως άνω εισήγησης μου για τερματισμό της λειτουργίας του συγκεκριμένου χώρου στη βάση των συνθηκών κράτησης, δεν κρίνω σκόπιμο να αναλύσω εκτενώς τη μεταχείριση των κρατουμένων και το επίπεδο διασφάλισης των δικαιωμάτων τους.

22. Σύμφωνα με το Ν. 163(Ι)/2005 καθώς και με τα διεθνή πρότυπα, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση ενός *minimum* δικαιωμάτων που αποτελείται από το εξής τρίπτυχο:

- *δικαίωμα επικοινωνίας για ενημέρωση τρίτου προσώπου για την έναρξη της κράτησης*
- *δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο*
- *δικαίωμα πρόσβασης σε ιατρό*

23. Κατά την επίσκεψη στο χώρο, συζητήθηκαν τα ως άνω θέματα με τον Υπεύθυνο του χώρου, ενώ επιθεωρήθηκαν οι σχετικοί φάκελοι των κρατουμένων. Διαπιστώθηκε ότι η παράδοση των εντύπων που προβλέπονται από τον πιο πάνω Νόμο και την σχετική Αστυνομική Διάταξη αρ. 5/3 είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ελλιπής και ως εκ τούτου, εισηγούμαι όπως δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες προς το προσωπικό του χώρου για την πιστή εφαρμογή των σχετικών διατάξεων για την εξασφάλιση της ενημέρωσης των κρατούμενων για το σύνολο των δικαιωμάτων τους.

24. Οι πιο πάνω παρατηρήσεις μου εκφράστηκαν άμεσα προς τον Υπεύθυνο του χώρου και σημειώνω θετικά την άμεση ανταπόκριση του και την βούληση που εξέφρασε για την καλύτερη εφαρμογή όσων προβλέπονται στην σχετική Αστυνομική Διάταξη. Ως εκ τούτου, εκφράζω την ικανοποίηση μου για το πνεύμα συνεργασίας που παρατηρήθηκε και αναμένω την συμμόρφωση προς τις εισηγήσεις μου για το ζήτημα αυτό.

IV. Στελέχωση του χώρου κράτησης – Συνθήκες εργασίας

25. Διαπιστώθηκε ότι η στελέχωση του χώρου είναι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ελλιπής ιδιαίτερα όταν προκύπτει ανάγκη μεταφοράς κρατουμένων εκτός του Σταθμού. Περαιτέρω, οι Αστυνομικοί δεν έχουν λάβει οποιαδήποτε ειδική εκπαίδευση για εκτέλεση των καθηκόντων τους πέραν της βασικής.

V. Τελικές διαπιστώσεις – Εισηγήσεις

26. Βάσει των στοιχείων που εξετάστηκαν, έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο χώρος των Αστυνομικών Κρατητηρίων του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβητού είναι ακατάλληλος για κράτηση ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους πέραν του 24ώρου. Και τούτο επειδή, οι συνθήκες κράτησης, όπως αναλύθηκαν, δεν είναι συμβατές με την σχετική νομοθεσία και τις διεθνείς αρχές μεταχείρισης κρατουμένων, και οδηγούν σε εξευτελιστική μεταχείριση τους και παραβίαση βασικών δικαιωμάτων τους.

27. Ως εκ τούτου, αποτελεί σύσταση μου προς την αρμόδια αρχή να προχωρήσει στην εξέταση του ενδεχομένου άμεσου τερματισμού της κράτησης οποιουδήποτε προσώπου σε οποιαδήποτε βάση (ποινική, απέλαση) για διάστημα πέραν του 24ώρου στον συγκεκριμένο χώρο και μεταφοράς των υφιστάμενων κρατουμένων σε άλλο ασφαλή χώρο. Θεωρώ ότι η υλοποίηση της πιο πάνω εισήγησης μου δεν θα προκαλέσει ιδιαίτερες δυσκολίες στην αντιμετώπιση των αναγκών για κράτηση προσώπων, δεδομένης της μικρής χωρητικότητας (4 άτομα) του Αστυνομικού Σταθμού Λυκαβητού.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Ανεξάρτητη Αρχή Πρόληψης των Βασανιστηρίων